પૂર્વછાયો- સહુ જન મળી સાંભળો, પછી ધર્મે કર્યો વિચાર ।
જન્મ થકી મહારાજને, વર્ષ વીત્યું અષ્ટમું આ વાર ॥૧॥
જનોઈ દેવા જનકને, અતિ આનંદ ઉર ન માય ।
દેશ દેશના જ્યોતિષિ, તેડાવ્યા દ્વિજરાય ॥૨॥
પુષ્પ ફળે પૂજા કરી, પછી કહ્યું પ્રીતે શું વચન ।
ઉપવીત દેવા આ સુતને, તમે શોધી કાઢો શુભ દિન ॥૩॥
જોઈ જોષ જોષી બોલીયા, વર્ષ આઠમું છે આ અનુપ ।
માઘશુદી દશમી દિને, શુભ મુહૂર્ત છે સુખરૂપ ॥૪॥

ચોપાઇ- પછી રાજી થઈ માત તાત, નિશ્ચય કરીને માની એ વાત ।
મંગાવ્યા સાજ સમાજ ઘણા, કોઈ વાતની ન રાખી મણા ॥૫॥
પછી કંકોતરી ગામો ગામ, મેલી લખી સરવેનાં નામ ।
રૂડી રીતે શણગાર્યાં ઘર, ચિત્ર વિચિત્ર કર્યાં સુંદર ॥૬॥
રોપ્યા રંભાના સ્થંભ તે દ્વાર, બાંધ્યાં તરિયાં તોરણ બાર ।
છાંટ્યાં અગર ચંદને એવાં, તેણે શોભે છે વૈકુંઠ જેવાં ॥૭॥
રોપ્યા મંડપ પુર્યા છે ચોક, જોઈ થકિત થાય શહેર લોક ।
દિવી ફાનસો કાચની હાંડી, વાસી દીપ હારોહાર માંડી ॥૮॥
નીલા પીળા ભર્યા રંગ રાતા, શોભે સારા કહ્યો નથી જાતા ।
અતિ ઉત્સાહે આદર્યો જંગ, દેવા ઉપવીત ઉરે ઉમંગ ॥૯॥
પછી જે જે તેડાવ્યાંતાં જન, તેતો આવ્યાં નવમી ને દિન ।
રથ વેલ્ય ને ગાડલાં લઈ, આવ્યાં અશ્વ પર ચડી કઈ ॥૧૦॥
બાળ યુવા વૃદ્ધ નરનારી, આવ્યાં સર્વે તે પ્રેમ વધારી ।
એક જમવું ને યજ્ઞોપવીત, હરિ નિર્ખવા ચાય છે ચિત્ત ॥૧૧॥
જેને જેવી ઘટે પેરામણી, લાવ્યાં મોંસાળિયાં મળી ઘણી ।
બીજા બહુ આવ્યા હરિજન, કરવા ધર્મ હરિનાં દર્શન ॥૧૨॥
તેને આપ્યાં ઉતરવા ઘર, સારી પેઠે કરી સરાભર ।
પછી ભાવે જમાડ્યાં ભોજન, લેહ્ય ચોષ્ય ભક્ષ્ય ભોજ્ય અન્ન ॥૧૩॥

શાક પાક ને સુંદર વડાં, જમ્યા વૃદ્ધ યુવા નાનકડાં ।
પછી આવ્યો દશમીનો દન, તેડ્યા વિપ્ર વિદ્યાએ સંપન્ન ॥૧૪॥
કુળ ગોર સારા સામવેદી, અતિ આચારે આત્મનિવેદી ।
પછી પુરના પુરાણી જેહ, વેદ શાસ્ત્રના ભણેલ તેહ ॥૧૫॥
મળી શુભ વેળા પળ જોઈ, આપવા પ્રભુજીને જનોઈ ।
વાજે માંગલિક વાજાં અપાર, ગાય મંગળ મળી બહુનાર ॥૧૬॥
પ્રથમ ત્રણ ગાય તિયાં આપી, પૂજ્યા ગોત્ર વિનાયક સ્થાપી ।
કર્યા સ્થંડિલે સ્થાપન અગ્નિ, આહુતિયો આપી તેમાં ઘીની ॥૧૭॥
પછી સામવેદનું જે કર્મ, પાસે રહી કરાવે છે ધર્મ ।
પહેલા પુત્ર નવારી જમાડ્યા, મુંડન કરાવી ફરી નવાડ્યા ॥૧૮॥
ધર્મે કરાવી સંસ્કાર વિધી, આપી કૌપીન તે પહેરી લીધી ।
પછી ધમવ્દેવે બહુ ભાવે, આપી જનોઈ ધરી ખભે ડાબે ॥૧૯॥
ત્યારે ગુરુએ કહ્યું વિચારી, ફરો ભૂમિએ થઈ બ્રહ્મચારી ।
પછી ધર્મે શિખામણ દીધી, કરજ્યો વૈશ્વદેવ રૂડી વિધિ ॥૨૦॥
કરવી ત્રિકાળ સંધ્યા પાવન, જમવું પંચ ગ્રાસ કાઢી અન્ન ।
ન સુવું દિવસે નિર્ધાર, ગુરુ સેવામાં રાખવો પ્યાર ॥૨૧॥
ત્યારે સત્ય સત્ય કહે બાળ, સુણી રાજી થયાં મા મોશાળ ।
પછી ધર્મે ગાયત્રીનો મંત્ર, આપ્યો કરવા જાપ નિરંત્ર ॥૨૨॥
વજડાવ્યાં વાજાં તિયાં વળી, ગાય ગીત ત્યાં માનિની મળી ।
કરે વિપ્ર તિયાં વેદધ્વનિ, પોતિ હૈયાની હામ સહુની ॥૨૩॥
કરી પરસ્પર પે'રામણી, દીધી ધર્મે તે દક્ષિણા ઘણી ।
કર્યા રાજી દ્વિજ ને ગાયક, આપી અન્ન ધન વસ્ત્ર અનેક ॥૨૪॥
બોલે યાચક જય જય બહુ, ધન્ય ધન્ય કહે જન સહુ ।
પછી ગુરુએ પલાશ દંડ, આપ્યો હાથમાં ગ્રેવા અખંડ ॥૨૫॥
બાંધ્યો મુંજતણો આડબંધ, દીધું રુરુચર્મ વળી સ્કંધ ।
આપ્યું અંગે તે વસ્ત્ર નવીન, તેણે કરીને ઢાંકી કૌપીન ॥૨૬॥
પછી પહેલાં કહ્યાતા જે ધર્મ, તેનો ફરી સમજાવે છે મર્મ ।

કહે અનઘ ગુરુનાં વેણ, હૃદે ધારજ્યો કમળનેણ ॥૨૭॥
ક્રોધ કરશો માં કોઈ વાર, મુખે મિથ્યા માં કરશો ઉચ્ચાર ।
અષ્ટ પ્રકારે તજજ્યો નારી, ગ્રામ્ય કથા સુણ્યે નહિ સારી ॥૨૮॥
નૃત્ય વાજીંત્ર તનન તાન, સુણવું નહિ વિષયિ ગાન ।
સુગંધી તેલ મર્દન ત્યાગી, ઘસી પગ ન ધોવા સુભાગી ॥૨૯॥
ગુરુ આગળ્ય ઉંચે આસન, ન બેસવું ભૂલ્યે કોઈ દિન ।
દંત ન ઘસો ન ગુંથો વાળ, ભોંયે ન લખો વર્ણ કોઈ કાળ ॥૩૦॥
સમા વિના ન ઉતારો કેશ, મદ્ય માંસ ને તજવું હમેશ ।
વૃષભે ન કરવું વાહન, દર્પણમાં ન જોવું વદન ॥૩૧॥
નિંદા દ્રોહ તે કેનો ન કરીએ, પગે પહેરવાં પનીયાં પ્રહરીએ ।
મન કર્મ ને વળી વચને, હિંસા કરવી નહિ કોઈ દિને ॥૩૨॥
મુક્તિ અર્થે પણ આત્મઘાત, ન કરવો સાંભળો એ વાત ।
કે'દિ કરવો નહિ કુસંગ, જેણે થાય સ્વધર્મનો ભંગ ॥૩૩॥
ધર્મસમ નહિ સુખદાય, માટે રહેવું તે સ્વધર્મમાંય ।
ભૂમિપર ને કાંસાને ઠામે, ન જમવું કેદી મનભામે ॥૩૪॥
કાથો ચુનો પાનબીડી કહીએ, ધૂતવિદ્યા થકી દૂર રહીએ ।
ગાંજો ભાંગ્ય ને મફર જેહ, આફુ આદિ તજવાનું તેહ ॥૩૫॥
દેવ તીર્થ ને બ્રાહ્મણ ગાય, સાધુ સતી સચ્છાસ્ત્ર કહેવાય ।
તેની નિંદા કેદિયે ન કરવી, કરે કોઈ તો કાને ન ધરવી ॥૩૬॥
વળી બ્રહ્મચારીની જે રીત, સુણો હરિ પરમ પુનિત ।
કૌપીન ને મુંજ કટિસૂત્ર, દંડ કમંડળું યજ્ઞોપવિત ॥૩૭॥
મૃગાજીન ને ભિક્ષાનું ઠામ, તે ન ત્યાગવાં લીધાં જે નામ ।
સ્નાન સંધ્યા જપ હોમ જેહ, ભણવું ને ભણાવવું તેહ ॥૩૮॥
દેવ પિતૃતર્પણાદિ કર્મ, કરવું એ બ્રહ્મચારીનો ધર્મ ।
પ્રેમે કરવું કૃષ્ણનું પૂજન, નવધા ભક્તિ સહિત નિશદન ॥૩૯॥
એમ કહ્યું જ્યારે ધર્મદેવ, કૃષ્ણ કહે સત્ય સત્યમેવ ।
પછી પ્રક્રમા અગ્નિ ને કરી, વળતા ગયા માતા પાસે હરિ ॥૪૦॥

માગી ભિક્ષા જઈ માતા પાસે, આપી માતાએ અતિ હુલાસે ।
આપી બીજી સુવાસણ્યે મળી, લીધી તે પણ ભિક્ષાને વળી ॥૪૧॥
જાચી ભિક્ષા મેલી ગુરુ આગે, આગન્યાએ જમ્યા અનુરાગે ।
પછી કાશીએ જાવાને કાજ, આપ્યો ગુરુએ સરવે સમાજ ॥૪૨॥
દંડ કમંડળું મૃગછાળા, તુલસીમાળ વિશાળ મેખળા ।
પછી માતાએ આપ્યાં ટિમણ, પેંડા પતાસાં જોડ્યે જમણ ॥૪૩॥
પીળી આંગિ પાઘ શિર પર, ખભે ખાખરદંડ સુંદર ।
ચાલ્યા ભાતું બાંધી બ્રહ્મચારી, ભણવા કાશીએ કરી તૈયારી ॥૪૪॥
નિસર્યા ઘરથી ગામ બહાર, નથી વળવું એ નિરધાર ।
ચાલ્યા ઠાવકો ઠરાવ કરી, માયા સંબંધીની પરહરી ॥૪૫॥
કેડ્યે ધોડિ ધોડિ મામો હાર્યો, ન પહોંચાણું પછી તે પોકાર્યો ।
કહે વળો વળો વર્ણિરાજ, માતાપિતાને પાળવા કાજ ॥૪૬॥
પછી હરિ વિચારી એ મર્મ, થાશે દુઃખી બાળા વળી ધર્મ ।
માટે હમણાં તો પાછો વળું, પછી સમો જોઈને નિકળું ॥૪૭॥
વળતા વળી આવ્યા નિજધામ, બેઠા બ્રાહ્મણમાં ઘનશ્યામ ।
પ્રભુ બેઠા જ્યાં દ્વિજ સમાજ, અતિ શોભે છે વરણિરાજ ॥૪૮॥
થયો સૂત્રવિધિ સમાપ્ત, રાજી થયાં સંબંધી સમસ્ત ।
પામ્યા અતિ આનંદ એ મન, આપ્યાં દાન થઈ પરસન ॥૪૯॥
કનક ઘરેણાં વસ્ત્ર સોયામણાં, આપ્યાં વાહનનાં દાન ઘણાં ।
આવ્યા હતા ત્યાં સેવક જન, તેણે પૂજિયા ધર્મ પાવન ॥૫૦॥
પછી રાજી થઈ ભક્તિ ઈશ, ઘટે તેમ પૂજ્યા નિજ શિષ્ય ।
વળતાં સહુને કરાવ્યાં ભોજન, સુંદર રસોઈ સારાં વ્યંજન ॥૫૧॥
પછી રાજી થયાં નિજધામ, ગયાં પુરુષ ને વળી વામ ।
વળતા તાતે ભણાવ્યા તેહ, અર્થ સહિત સામવેદ જેહ ॥૫૨॥
શિખ્યા શાસ્ત્ર અર્થ સહિત, થયા વિદ્યાવાન બ્રહ્મવિત ।
હતા વિચક્ષણ વિદ્યા જોઈ, કરે ચર્ચા ન પહોંચે કોઈ ॥૫૩॥

ઇતિ શ્રીમદેકાન્તિકધર્મપ્રવર્તક શ્રીસહજાનંદ સ્વામિ શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ

મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણી મધ્યે હરિ ઉપવીત ઉત્સવ નામે
બાવીશમું પ્રકરણમ્ ॥૨૨॥